

Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi Farg'ona davlat universiteti 1-bosqich talabasi telefon: +998970221881 Email: madina20abdullayeva07@gmail.com
Ilmiy rahbar: Adamboyeva Nafisa Qodirberganovna

O'ZBEK TILIDA INGLIZCHA VARVARIZMLARNING SINONIMLIGI ("MEETING" – "UCHRASHUV/MITING" MISOLIDA)

<https://zenodo.org/records/19841958>

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'zbek tilida ingliz tilidan kirib kelgan varvarizmlarning sinonimik tizimdagi o'rni, ularning milliy muqobillar bilan o'zaro raqobati hamda funksional taqsimlanishi batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqotda "meeting" leksemasi asosida "uchrashuv" va "miting" birliklari bilan semantik, uslubiy va pragmatik jihatdan munosabatlari chuqur o'rganiladi. Har bir birlikning qo'llanish sohasi, nutqdagi funksiyasi va kommunikativ vazifasi aniqlashtiriladi. Shuningdek, boshqa inglizcha o'zlashmalar ("deadline", "project", "manager") misolida umumiy qonuniyatlar aniqlanadi va ularning o'zbek tilidagi integratsiya darajasi ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari inglizcha varvarizmlar til tizimida yangi semantik differensiya va uslubiy qatlamlar shakllanishiga xizmat qilayotganini, shu bilan birga nutqning ijtimoiy va pragmatik xususiyatlariga ham ta'sir ko'rsatayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: varvarizm, sinonimiya, leksik raqobat, inglizcha o'zlashma, semantik kengayish, uslubiy differensiya, pragmatika, til integratsiyasi.

СИНОНИМИЯ АНГЛИЙСКИХ ВАРВАРИЗМОВ В УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ (НА ПРИМЕРЕ "MEETING" — "UCHRASHUV/MITING")

Аннотация. В статье подробно рассматривается конкуренция английских варваризмов и их узбекских эквивалентов в синонимическом ряду. На примере слова "meeting" и его соответствий "uchrashuv" и "miting" анализируются семантические, стилистические и прагматические особенности. Особое внимание уделяется функциональному распределению этих единиц в различных коммуникативных ситуациях. Дополнительно рассматриваются такие заимствования, как "deadline", "project", "manager", что позволяет выявить общие закономерности их функционирования и адаптации в узбекском языке. Результаты исследования показывают, что варваризмы способствуют формированию новых смысловых оттенков и стилистических уровней, а также отражают социальные и культурные изменения в языке.

Ключевые слова: варваризм, синонимия, заимствование, лексическая конкуренция, прагматика, стилистика, языковая интеграция

SYNONYMY OF ENGLISH BARBARISMS IN THE UZBEK LANGUAGE (ON THE EXAMPLE OF “MEETING” – “UCHRASHUV/MITING”)

Abstract. This article provides a detailed analysis of the role of English barbarisms in the Uzbek synonymic system, focusing on their competition with native lexical equivalents and their functional distribution. Using the example of “meeting” and its Uzbek counterparts “uchrashuv” and “miting”, the study examines semantic, stylistic, and pragmatic relationships in depth. The research identifies how each unit functions in specific communicative contexts and how meaning differentiation occurs. Additional examples such as “deadline”, “project”, and “manager” are analyzed to reveal broader patterns of borrowing, adaptation, and lexical competition. The findings demonstrate that English borrowings contribute to semantic expansion, stylistic diversification, and pragmatic nuance in Uzbek, reflecting ongoing linguistic and social transformations.

Keywords: barbarism, synonymy, borrowing, lexical competition, pragmatics, stylistics, semantic differentiation.

KIRISH

So‘nggi o‘n yilliklarda o‘zbek tilida ingliz tilidan kirib kelayotgan leksik birliklar soni keskin oshdi va bu jarayon globalizatsiya bilan bevosita bog‘liq holda rivojlanmoqda. Xususan, iqtisodiy integratsiya, xalqaro savdo, zamonaviy ta‘lim tizimi, IT sohasi va raqamli kommunikatsiyaning jadal rivoji ingliz tilining nufuzini oshirdi. Natijada inglizcha so‘zlar dastlab terminologik qatlamda paydo bo‘lgan bo‘lsa, bugungi kunda ular kundalik nutq, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda ham faol qo‘llanilmoqda. Tilshunoslikda bunday birliklar “varvarizm” termini bilan izohlanadi. Varvarizmlar — bu til tizimiga to‘liq assimilyatsiya bo‘lmagan, ko‘pincha asl fonetik yoki grafik shaklini saqlagan holda ishlatiladigan o‘zlashmalardir. Ularning muhim xususiyati shundaki, ular ko‘pincha mavjud milliy birliklar bilan sinonimik munosabatga kirishadi. Bu esa til ichida leksik raqobatni yuzaga keltirib, yangi semantik va uslubiy qatlamlarning shakllanishiga olib keladi. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, inglizcha birliklarning keng tarqalishi til madaniyati, normativlik va milliy identitet masalalarini ham kun tartibiga olib chiqmoqda. Ayrim hollarda ular nutqni boyitsa, boshqa holatlarda ortiqcha qo‘llanish nutqning sun‘iylashuviga sabab bo‘lishi mumkin. Shu sababli inglizcha varvarizmlarning funksional va stilistik xususiyatlarini ilmiy asosda o‘rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda kompleks lingvistik yondashuv qo‘llanildi. Deskriptiv metod yordamida inglizcha varvarizmlarning umumiy tavsifi berildi va ularning lug‘aviy hamda funksional xususiyatlari aniqlashtirildi. Bu bosqichda mavjud ilmiy adabiyotlar tahlil qilinib, nazariy asoslar shakllantirildi. Qiyosiy metod orqali inglizcha birliklar va ularning o‘zbekcha muqobillari o‘rtasidagi semantik va uslubiy farqlar tahlil qilindi. Xususan, “meeting”, “uchrashuv” va “miting” birliklari o‘rtasidagi o‘xshashlik va tafovutlar aniqlandi. Kontekstual tahlil jarayonida real nutq namunalariga alohida e‘tibor qaratildi. Ijtimoiy tarmoqlar (Telegram, Instagram), ommaviy axborot vositalari, reklama matnlari va rasmiy hujjatlar asosiy empirik material sifatida xizmat qildi. Bu orqali birliklarning qo‘llanish chastotasi, stilistik muhit va kommunikativ vazifasi aniqlashtirildi. Semantik tahlil yordamida

so'zlarning ma'no chegaralari, kengayish yoki torayish jarayonlari o'rganildi. Bundan tashqari, pragmatik tahlil orqali nutq egasining maqsadi, auditoriya va kommunikativ vaziyatning til tanlashga ta'siri ko'rib chiqildi.

NATIJALAR

Tahlillar natijasida “meeting”, “uchrashuv” va “miting” birliklari o'rtasida murakkab va ko'p qatlamli sinonimik munosabat mavjudligi aniqlandi. Bu munosabat oddiy almashinish emas, balki funksional differensiyaga asoslanadi. “Uchrashuv” so'zi semantik jihatdan eng keng qamrovli birlik bo'lib, turli kommunikativ vaziyatlarda ishlatiladi. U rasmiy ham, norasmiy muloqotda ham qo'llanib, universal xarakterga ega. “Miting” esa tor ixtisoslashgan birlik bo'lib, asosan siyosiy yoki ommaviy yig'ilishlarni ifodalaydi. Bu so'z tarixiy konnotatsiyaga ega bo'lib, ko'pincha emotsional-ekspressiv yuk bilan qo'llanadi. “Meeting” varvarizmi esa zamonaviy ishbilarmonlik diskursida faol ishlatiladi. U ko'proq ofis yig'ilishlari, biznes uchrashuvlari va onlayn konferensiyalarni anglatadi. Bu birlik nutqqa professional va zamonaviy tus beradi. Boshqa misollar ham shu qonuniyatni tasdiqlaydi: “deadline” – “oxirgi muddat”dan ko'ra rasmiy va qat'iyroq ma'no beradi; “project” – “loyiha”ga nisbatan texnologik va innovatsion kontekstda ko'proq ishlatiladi; “manager” – “rahbar”ga qaraganda korporativ muhitda faolroq qo'llanadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, inglizcha varvarizmlar til tizimida semantik aniqlik va uslubiy differensiyani kuchaytiradi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar inglizcha varvarizmlarning o'zbek tilida faol integratsiyalashayotganini ko'rsatadi. Biroq bu jarayon to'liq assimilyatsiya emas, balki differensiyalashuv orqali amalga oshmoqda. Ya'ni yangi birliklar mavjud tizimni siqib chiqarmaydi, balki uni boyitadi. Ijtimoiy nuqtai nazardan inglizcha so'zlar ko'pincha prestij bilan bog'liq. Yoshlar orasida ular zamonaviylik, innovatsiya va global madaniyatga yaqinlik belgisi sifatida qabul qilinadi. Bu esa ularning tez tarqalishiga sabab bo'ladi. Uslubiy jihatdan inglizcha varvarizmlar ko'proq rasmiy-ishbilarmonlik diskursida ustunlik qiladi. Kompaniya ichidagi kommunikatsiyada “meeting”, “deadline” kabi birliklar keng qo'llanadi. Bu holat tilning funksional uslublarini boyitadi. Pragmatik jihatdan esa tanlov nutq egasining maqsadiga bog'liq. Professional muhitda inglizcha birliklar afzal ko'riladi, kundalik muloqotda esa milliy variantlar ustunlik qiladi. Shu bilan birga, ortiqcha varvarizm ishlatish nutqning sun'iy lashuviga olib kelishi mumkin.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, inglizcha varvarizmlar o'zbek tilida faol sinonimik qatlamni shakllantirmoqda. Bu jarayon til rivojining tabiiy bosqichi bo'lib, globalizatsiya bilan chambarchas bog'liqdir. “Meeting”, “uchrashuv” va “miting” birliklari o'rtasidagi munosabat semantik va uslubiy differensiyaga asoslangan bo'lib, ular turli kommunikativ vazifalarni bajaradi. Kelajakda inglizcha o'zlashmalar soni ortishi mumkin, biroq milliy leksika o'z barqarorligini saqlab qoladi. Eng muhim vazifa — til madaniyatini saqlagan holda muvozanatni ta'minlashdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vinogradov V.V. *Leksikologiya i leksikografiya*. Moskva, 1977.

2. Reformatskiy A.A. *Vvedeniye v yazykovedeniye*. Moskva, 1996.
3. Rahmatullayev Sh. *Hozirgi o'zbek adabiy tili leksikologiyasi*. Toshkent, 2010.
4. Nurmonov A. *Tilshunoslik nazariyasi*. Toshkent, 2012.
5. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge, 2003.
6. Haugen E. *The Ecology of Language*. Stanford, 1972.
7. Fasold R. *The Sociolinguistics of Language*. Oxford, 1990.
8. Karimov B. *O'zbek tilida o'zlashma so'zlar tadqiqi*. Toshkent, 2018.
9. Weinreich U. *Languages in Contact*. New York, 1953.
10. Thomason S., Kaufman T. *Language Contact, Creolization and Genetic Linguistics*. Berkeley, 1988.
11. Holmes J. *An Introduction to Sociolinguistics*. London, 2013.

O'ktamova Moxigul Xamidullo qizi, FarDU katta o'qituvchisi,
uktamovamoxigul@gmail.com

To'ychiyeva Dilnozaxon Qodirjon qizi, FarDU talabasi,
toychiyevadilnoza@gmail.com

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI OMONIMLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILLI

<https://zenodo.org/records/19842397>

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz va o'zbek tillaridagi omonimlarni taqqoslashga qaratilgan. Maqolada omonimlar, homofonlar va homografalar tushunchalari, ularning leksik ma'nosi va polisemiya bilan bog'liqligi tahlil qilingan. Ingliz va o'zbek tillaridagi semantik farqlar, so'zlarning yozilishi va talaffuzi jihatidan o'xshashlik va farqlar ko'rsatib berilgan. Qiyosiy lingvistik nuqtai nazaridan, maqola til o'rganish va lug'at boyligini oshirishda omonimlarni tushunishning ahamiyatini yoritgan. Shu bilan birga, maqola o'quvchilar va tilshunoslar uchun amaliy misollar bilan boyitilgan.

Kalit so'zlar: Omonimlar, homografalar, homofonlar, leksik ma'no, semantik farq, taqqosiy lingvistik

АНАЛИЗ ОМОНИМОВ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация: Данная статья посвящена сравнительному анализу омонимов в английском и узбекском языках. В работе рассматриваются понятия омонимов, омофонов и омографов, а также их связь с лексическим значением и полисемией. Исследование выявляет сходства и различия в написании, произношении и семантических особенностях омонимов в обоих языках. С точки зрения сравнительной лингвистики подчеркивается важность понимания омонимов в процессе изучения языка и расширения словарного запаса. В статье также приводятся практические примеры для иллюстрации теоретических положений.